

9 Poldervaartroute

De Poldervaartroute is een rondwandeling van 13 km door de Noord-Kethelpolder en de Lage Abtswoudse polder. De wandeling start bij de ov-halte Harreweg in Schiedam-Spaland en voert door Kethel via Windas langs de Poldervaart naar Kandelaar. Vervolgens langs de Delftse Schie naar het Abtswoudse Bos. Langs de Harreweg terug naar Schiedam-Spaland. De route is het gehele jaar geopend.

Routebeschrijving

De routebeschrijving maakt gebruik van het wandelroutenetwerk Hof van Delfland. Waar de route afwijkt worden in deze routebeschrijving verdere details gegeven. Verstoringen in het netwerk? Meld ze bij www.meldpuntroutes.nl.

- **Start in Schiedam Spaland, ov-halte Harreweg.** Loop vanaf de halte in westelijke richting naar de kruising met de Harreweg. Sla linksaf naar knp 89, 83, 64 en 14.
- **Knp 14:** Poldervaart, naar knp 33, 84 en 74 aan de Delftse Schie.
- **Knp 74:** Volg het jaagpad langs de Delftse Schie naar knp 48 en 67.
- **Knp 67:** Abtswoudse Bos, linksaf naar knp 21, 33, 19 en 55.
- **Knp 55:** Harreweg, linksaf naar knp 18, 85, 81 (zie routesuggestie *) en 86. Voorbij dit knooppunt ligt de ov-halte Harreweg, het eindpunt van deze route.

Voor de bereikbaarheid met het openbaar vervoer van het begin- en eindpunt van de wandelroute wordt verwezen naar www.9292ov.nl

Routesuggestie

Routesuggesties zijn met stippellijnen aangegeven.

*: **Knp 81:** Groeneweg / Kerkbuurt, wandelafstand 2,75 km: Bij knp 81 naar knp 69 en 36. Rechtsaf Huigenhofpad. Na 50 m rechtsaf: de Groeneweg. Bij huisnummer 12 rechtsaf: Spalandpad. Na 50 m linksaf: het Anna Lindhpad volgen. Bij de splitsing achter de kerk links afslaan. Aan het eind van het pad rechtsaf: de Kerkweg. Volg de Kerkweg tot de Slimme Watering. Sla rechtsaf en volg de Slimme Watering tot de ov-halte Harreweg. Het eindpunt is bereikt.

NB: Alle gegevens benodigd voor de routebepaling onderweg zijn vermeld op deze eerste pagina.

Onderweg te zien

Midden-Delfland, het groene hart van de zuidwestelijke Randstad. Een kleinschalig oud cultuurlandschap met de kenmerken van het Hollandse landschap achter de duinen: laaggelegen (1 tot 3m onder NAP) en lichtglooiend door de oude kreekruigten en de natte veengebieden daartussen. De op de kreekruigten gelegen boerderijen, de oude dorpskernen, de vele molens en gemalen, de kades en oude slotenpatronen tonen je steeds weer de eeuwenoude historie van dit gebied. Een groene oase met een rijke natuur en weidse vergezichten te midden van het grootschalige stedelijke en industriële geweld.

Poldervaart

In een oorkonde uit 1289, waarvan slechts een zestiende-eeuwse kopie bewaard is gebleven, draagt graaf Floris V aan de heemraden van Delfland het recht op om keuren te maken en te schouwen, waarbij 'het goede geprezen en het kwade gelaakt' moest worden. Het jaar wordt beschouwd als het geboortjaar van het heemraadschap. Voorheen was er al een organisatievorm in de strijd tegen het water. Het waterbeheergebied van Maasland, Vlaarding-Ambacht en Schipluiden werd samengevoegd met dat van Hof van Delft, Vrijenban, Pijnacker en Kethel (dat aan Schieland onttrokken was) tot het waterschap van de Zeven Ambachten. In 1289 kwam Berkel hierbij. Ook de oorspronkelijk tot Rijnland behorende geestambachten (Monster, Naaldwijk, Rijswijk, Voorburg en Wateringen) werden toegevoegd. Zo ontstond het (hoog)heemraadschap van de dertien ambachten. Al deze ambachten waterden af op de Maas. De ambachten rond Delft waterden af via de Oude Lee en de Schie. Om deze afwatering te handhaven werd nabij Overschie een dam aangelegd. Omstreeks 1280 werd de Poldervaart gegraven. Nabij de Maas, tussen Schiedam en Vlaardingen, werden in de Maasdijk vijf sluizen gebouwd, per Oostambacht een sluis. Deze sluizen werden voor 1587 vervangen door één grote sluis. In 1865 kwam er een stoomgemaal. In 1903 vond tijdens een storm een dijkdoorbraak plaats nabij de Zuidmolen. De Noord-Kethelpolder en een deel van de aangrenzende polders stond onder water. Voor zover bekend zijn er geen slachtoffers gevallen. Echter de grachten van Delft en de Schie kwamen droog te liggen. Het scheepsverkeer lag stil. Het gat in de dijk werd gedicht en er werd een keersluis gebouwd bij de kruising met de Schie. Na de opening van de Nieuwe Waterweg in 1872, met als gevolg een toenemende verzilting van de Maas, moest in 1958 de zoetwaterinlaat bij Vijfsluizen worden gesloten. Hierbij opgeteld de slechte toestand van de kades, werd in 1970 besloten de Poldervaart definitief af te sluiten. De vaart heeft nog slechts een recreatieve functie.

Kethel

In een akte uit de tiende eeuw wordt het dorp Harga genoemd. Het is de oude naam voor Kethel, zoals het dorp sinds de elfde eeuw heet. De oude dorpskerk staat op een terp. Het onderste gedeelte van de toren dateert uit omstreeks 1300. De kerk kreeg zijn huidige vorm bij het herstel in 1630, na ernstige beschadiging in de Tachtigjarige Oorlog. In 1828 werd het koor afgebroken om plaats te maken voor een begraafplaats. Het interieur van de kerk bevat nog tal van oude elementen: herenbanken, een preekstoel, een tiengebodenbord en een opvallend witmarmeren

monument uit 1684 ter nagedachtenis aan ridder Jacob de Brauw, ambachtsheer van Kethel. Een karakteristiek inrijhek sluit het kerkterrein af aan het Noordeinde.

Groeneweg

De Groeneweg loopt als een coulisse van noord naar zuid dwars door de Noord-Kethelpolder. Het is een ontginningsweg die doodloopt, hetgeen in Delfland uniek is. De knotwilg is langs deze weg de meest kenmerkende boom. Langs de Groeneweg liggen verschillende monumentale boerderijen. Een mooi voorbeeld is de voormalige boerderij Groeneweg 31, met in de stal een viertal zestiende-eeuwse ankerbalkgebinten. Het uiterlijk van de boerderij daarentegen dateert uit de achttiende eeuw. De ontginningsarbeid vanuit de Groeneweg vond in fasen plaats. De percelen zijn oost-west gericht en waterden destijds af op de Groenewegse Watering en van daaruit naar de Poldervaart. Om overstroming, vanuit het nog niet ontgonnen veengebied, te voorkomen werd een achterkade aangelegd op de plek van de huidige Harreweg. Het overvloedige water uit het onontgonnen veengebied stroomde vervolgens via een sloot aan de westzijde van deze kade naar de bovenloop van de Vlaarding.

De locatie van onderstaande bezienswaardigheden is gemarkeerd op de routekaart van het voorblad. De volglatter wordt hierbij gebruikt als referentie.

A. Kethelpark

Ten noorden van de oude dorpskern van Kethel is een groengebied vrijgehouden van bebouwing als herinnering aan het agrarische verleden van het dorp. Het oude slotenpatroon is hier gehandhaafd. In het park bevindt zich 'De Groene Raat', de plek om inspiratie op te doen en informatie in te winnen over natuurlijk tuinieren. Een tiental thematuinen zijn aangelegd als voorbeelden van tuinieren met en voor natuur. Denk daarbij aan akkerbloementuin, vlindertuin, bostuin, kruidentuin enzovoorts. Op het terrein van De Groene Raat staat een historische boerderij van circa 400 jaar oud, waarin nog authentieke onderdelen bewaard zijn, zoals de schouw, de waterpomp, de voorkamer. De Groene Raat dankt zijn naam aan voormalig bewoner Jaap de Raat, bekend Kethellapper, schrijver en kunstenaar. In zijn werk kwam Kethel steeds terug. Iets zuidelijker, aan de andere kant van de weg ligt het Natuur (educatief) centrum De Boshoeke (Bospad 3).

B. Windas

Het buurtschapje aan de Poldervaart wordt Windas genoemd naar de overtoom die hier vroeger was. Hier konden scheepjes vanuit de Kethelvaart over de dijk getrokken worden naar het boezemwater van de Poldervaart. Tot de komst van de nieuwe verkeersbrug lag hier een fraaie witte voetgangersbrug over de vaart.

C. Jacobusbrug

De brug werd op 25 juni 1897 in gebruik genomen om de Kerklaan via de Joppelaan te verbinden met de Kerkweg, waar sinds 1890 de Sint Jacobuskerk staat. In de periode dat katholieken hun geloof niet in het openbaar mochten belijden, waken ze uit naar afgelegen boerderijen. Uit een boerderij op deze plaats is halverwege de zeventiende eeuw de eerste schuilkerk van Kethel gegroeid. Toen de katholieken weer meer vrijheden verwierven, stichtten zij in deze nieuwe kern (Noord-Kethel of Kerkbuurt) deze Sint Jacobuskerk.

D. Spoorbrug

In 1849 kwam de spoorlijn Den Haag-Rotterdam tot stand. De huidige spoorbrug is inmiddels de derde op deze plaats. De dubbelspoors vakwerkbrug kwam in 1959 in gebruik na het overwinnen van problemen met de slappe ondergrond ter plaatse. Ook bij de bouw van de houten voorganger in 1849 en van de eerste stalen brug in 1867 waren er problemen met de fundering in de veenbodem.

E. Zuidmolen

Op de plaats van het achtkantige gebouw stond sinds 1557 de Noord-Kethelse Zuidmolen. Samen met de Noordmolen, die langs de Schie stond, werd dit deel van de polder bemaald. De Zuidmolen werd in 1884 buiten gebruik gesteld. De taak werd overgenomen door het gemaal aan de Schie. In 1954 is de romp van de Zuidmolen afgebrand. Het met riet gedekte restant van de molen, zie afbeelding, is tot 2005 bewoond gebleven. Ooit sloegen er in totaal zes molens uit op de Poldervaart. De huidige nieuwbouw is geïnspireerd op de voormalige molen.

F. Oost-Abtspolder

Deze polder is een van de weinige in Midden-Delfland die ooit is uitgeveend. Tot omstreeks 1870 werd hier turf gewonnen. Na drooglegging was het de op één na diepste polder van Nederland met een peil van 5,1 m onder NAP. Na opspuiten met havenslib werd de noordpunt van de polder gebruikt als depot voor sterk vervuilde grond, nu gegroeid tot een aanzienlijke heuvel met een hoogte tot 17 m boven NAP.

G. Keersluis

In 1574 passeerde hier de Geuzenvloot op hun weg van Brielle naar Leiden. Hun aankomst daar resulteerde uiteindelijk in het, nog jaarlijks met haring en wittebrood gevierde, Leids Ontzet. In 1928 werd aan het begin van de Poldervaart een keersluis gebouwd om eventuele herhaling van de overstroming uit

1903 te voorkomen. In 1959 werd de sluis voorzien van een elektrisch aangedreven schuif. De sluis is in 1970 buiten gebruik gesteld, waar ooit de Langebrug lag in het trekkpad van Overschie naar Delft, is de vaart afgedamd. In 2013 is, op initiatief van de Poldervaartvereniging, de sluis gerestaureerd. De oude stalen schuif is nu in gebruik als informatiepaneel naast de sluis.

H. Kandelaar

Ergens rond deze plaats moet langs het jaagpad een lichtbaken hebben gestaan. Het baken werd aangeduid als 'de kandelaar' en daarmee is dan de naamgeving van het van oorsprong boerengehucht verklaard. Nu staan er vooral negentiende-eeuwse huizen en boerderijen. Op één boerderij bevindt zich een gevelsteen uit 1878 waarop een kandelaar is afgebeeld. Een houten schuur vertoont een schitterende makelaar (dakversiering) met timmermansgereedschappen.

I. Gemaal

Op de plaats van de Noordmolen werd in 1872 dit stoomgemaal gebouwd met P.A. Koorevaar als architect. Eerst was er een scheprad dat in 1921 werd vervangen door een vijzelpomp met motortractie. Naast het gemaal is een geheel nieuw gemaal gebouwd, grotendeels ondergronds. Het nieuwe gemaal doet afbreuk aan de schilderachtige aanblik van het oude gemaaltje met de machinistenwoning.

J. Boerderij Vijverschie, Schieweg 192

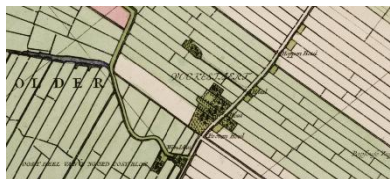
De boerderij dankt zijn naam aan de vijfverpartijen die ten zuiden van de boerderij lagen, waarschijnlijk als een soort eendenkooi. De boerderij is een mooi voorbeeld van een boerderij uit het midden van de achttiende eeuw. De hardstenen stoep met hekje voor de voordeur doet stads aan. De later gebouwde (en herbouwde) vrijstaande koestal herbergt thans een zalenaccommodatie.

K. Moeder Aarde

Is een land-art object ontworpen door Edith Kieser in de vorm van een vrouwenlichaam. Moeder Aarde is ongeveer 200 m lang en 170 m breed. Het hoofd is bijna vijf meter hoog. Armen en benen zijn met besdragende struiken beplant. De vijver in de buik van Moeder Aarde is het middelpunt van de rijen essen die rond het object zijn geplant.

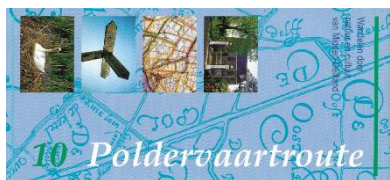
L. Vockestaert

Kruikius 1712

In deze buurtschap, bij het kruispunt van Abtswoude, Mantjeskade en Tanthofkade, staan diverse oude boerderijen. De brug over de brede sloot heet Pootenheul. Deze naam verwijst naar het boerengeslacht Poot dat hier bezittingen had. Volgens Van Dale betekent 'staart' 'ondereind', het achterste gedeelte van iets. Het buurtschap Vockestaert is het zuidelijkste stuk van het ambacht Hof van Delft. De naam Vocke (verwant met Folkert) is een Friese eigennaam. In de twaalfde eeuw waren veel Friese werklieden betrokken bij de ontginning van dit gebied.

Bronvermelding

Deze wandelroute maakt oorspronkelijk deel uit van een serie van drie mapjes met elk zes routes, uitgegeven in de periode 2004-2007. De serie kwam tot stand in samenwerking met de vereniging Te Voet en de werkgroep Paden van de Midden-Delfland Vereniging. Tekst, fotografie en vormgeving zijn van Frits van Ooststroom. In 2022 zijn de routes

gedigitaliseerd en geactualiseerd. De Poldervaartroute met volgnr. 9 had voorheen volgnr. 10. Bij deze bewerking is verder dankbaar gebruik gemaakt van:

- artikelen uit de Jaarboeken van de Historische Vereniging Oud-Schipluiden en informatie op de website www.middendelfland.net.
- publicaties van Midden-Delfland is Mensenwerk: <https://www.mdmw.nl/>